

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Marmhemmer 8 214

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 35.

Stockholm den 28 Aug. 1913

6:e årg.

<p>Prenumerationspris: $\frac{1}{4}$ år, kr. 4: 50 $\frac{1}{2}$ år, kr. 2: 50 $\frac{3}{4}$ " " 3: 50 $\frac{1}{4}$ " " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.</p>	<p>Redaktion: Klarabergsgatan 48, två tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.</p>	<p>Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11—12. Sthlm 1913, F. Englunds Boktr.</p>	<p>Expedition och Annonskontor: Klarabergsgatan 48, två tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.</p>	<p>Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 % 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.</p>
--	--	--	---	--

Det vackra nya...

Att studera ansikten har inte alltid varit ett så givande finsmakarnöje som det kan vara nu till dags. Passioner ha ju i alla tider gifvit "uttryck" åt människoanletet i vissa ögonblick, men ansiktet i hvilade var oftast rätt ointressant med undantag för de få gudabenådades. Eller hvarifrån annars dessa många gamla familjeporätt af fräse och ofräse herrar och damer med förnagladt själslif. De blommande yngsta liksom ännu sofvande. De som hunnit långt bortom rosenåren liksom förbrukadt tomma. Uttryckslösheten kan väl ej alltid skrivas på artistens räkning. Men är det inte som om intetsägande ansikten tränas undan mer och mer för hägringslysande, för karaktäristiska, genomarbetade utseenden. Starkast märkbar är förändringen å kvinnosidan. Den ensartade "bestämmelse", som förr fängslade kvinnorna vid samma uppfostringsprincips korta löplina, tryckte sitt märke på de flesta, med de markanta olikheter i det yttre, som en rikare miljö medförde åt de privilegierade. Bland resterna af ett uråldrigt herrgårdsbibliotek påträffade jag en gång denna antagligen teoretiskt utpekulerade visdom: "Kvinnor äro själsligt lika: känner man en, känner man alla".

Emellertid — bredvid den "födda" skönheten, som vi alla äro så känsligt tacksamma för att möta, träder nu den "förvärfvade" skönheten fram. Finns det något mera fängslande än dessa genomkultiverade, fina kvinnoansikten, som börja förekomma litet hvar

som helst! Inte endast på den högt utvecklade intelligensens områden. Själva lifvet med dess nutida rikedom på kraf och gåfvor fördjupar det mänskliga uttrycket på ett nytt sätt. Det är alldeles påtagligt, att det nya utseendet har förbund med den nya atmosfär, som omger kvinnan, den nödvändiga atmosfär, hon själf utbredd omkring sig, i hvilken det först blir hennes väsensblomma möjligt att slå ut. Det är en fullkomlig njutning att möta dessa stort tänkande, ömt kännande kvinnor, hvilkas själar äro främmande för en förkväfvande subjektivism och hemmastadda med mödor för stora mål. Den kvinnliga förändringen framträder rent af underbar i den sublimes tro på hvarandra, som besjalar kvinnor med den förvärfvade skönheten. Förrän de mötas i verkligheten, äro de redan vänner för lifvet, emedan de mött hvarann i anden. Den tillit de hysa till hvarandras stora, goda vilja är obegränsad. Ingenting är i stånd att förtrycka omdömet i detta fall, ingen kritik kan kyla ut hängifvenheten. Det har blifvit godt om karaktärer bland kvinnorna. Därför kunna de hoppas allt, tro allt och vänta allt. Därför äro de lugna. Därför ha de det godt. "De ensamma" äro icke längre enstaka ökenvandrare, de möta då och då skaror på väg ut — ut till de vidder, där det betydelselösa vid vägen icke längre ihågkommes för skönhetssynen vid horisonten.

Hur ha de kommit så långt?

Genom litteraturen har vägen gått. Det kvinnliga deltagandet i litterär kamp har ej endast varit mål, det har varit medel. Medel för kvinnan själf att ge uttryck åt sitt väsen. Som lyriker eller dramaturg har hon sällan gjort det. Mest som romanförfattarinna. Hos oss var det ju Fredrika Bremer, som ref ner på hemmets och familjelivets alltför trånga skrankor. Men det fattas oss i dag den stora romanförfattarinna, som skulle ge oss det konstnärligt genomlysta nuet med den intellektuellt skolade, yrkesrutinerade, för den felande medborgarrätten halft likgiltiga eller segt kämpande kvinnan, med drömmen om ett nytt kärleksideal djupast inne. Man förs väl bläddra i ett författarlexikon? Ellen Keys "romaner" äro tills dato oskrifna. Sophie Elkan rör sig helst på historisk mark utan alltför stora fantasiens utsväfningar. Selma Lagerlöfs diktning ger knappast löften om någon nutidsroman. Hilma Angered Strandberg är framför allt skildrare af Nya världen. Hon har ej tändt någon fyrbåk för vägfarande. . . Kanske är det för vågsamt att fortsätta bläddrandet. Men vi vänta. Vi vänta det arbete, som i glöd och purpur, i eld och blod skall ge visionen af Eva, sådan tiden behöver henne och håller på att dana ut henne.

Och medan vi vänta växer en generation af vakna, lifsrustade, själsstarka kvinnor, som se framåt med oförvillad blick, d. v. s. utan svindlande framtidsförhoppningar för egen del men också utan den hjälplösa naturliga fruktan för det okända. Det "okända" kommer nog. Men hvad kunna oblida öden ta ifrån den nya Eva? Hvad som en gång blifvit själens egendom, det förblir själens egendom. Den nya tidens kvinna måste alltid bli föremål för intresse: hon är ju magiskt "vacker och rik".

Metta Greger.

Kvinnlig stadsfullmäktig i Visby. Sin första kvinnliga stadsfullmäktige har Visby i sommar erhållit, då med. lic. fru Sigrid Engström, född Molander inträdt såsom vald vid nu inträffad vakans.

Insänd litteratur.

Kommanditbolaget Chelius & C:o, Stockholm: **Komedien.** Boulevardnoveller af *Hugo Öberg.*

Albert Bonniers förlag, Stockholm: **Carotus Rex.** Historiskt drama i 4 akter. Af *E. Walter Hülphers.*

Arbeta för namninsamlingen!

Doktor Carl Nyström.

Söndagen den 17 augusti afled å egendomen Hellekis på Kinekulle fil. och med. dr Carl Nyström.

Det är icke tillfälle för oss att här i Dagny ingå på dr Nyströms omfattande verksamhet på olika områden, blott att nämna, att han bland mångahanda annat sysslande fann tid att visa sitt intresse för kvinnorörelsen. Han var ifrån Fredrika-Bremer-Förbundets stiftande medlem af dess styrelse en lång följd af år framåt, 1884—96. Bror till fru Ellen Ankarsvärd kan man ju lätt förstå huru han närmast kommit att intressera sig för denna sak. Som förbundets första kassaförvaltare tog han en verksam del i det praktiska arbetet.

När Fredrika-Bremer-Förbundets sjukkasse stiftades år 1887, inträdde han äfven i denna styrelse och hade äfven här kassaförvaltningen om hand, från 1887 till 1911. Med stort intresse omfattade han denna institution ända in på sista tiden.

Det är ett särdeles kraftigt och initiativrikt arbete, som Fredrika-Bremer-Förbundet har att vara dr Nyström tacksam för under alla de år han tillhörde förbundets styrelse.

Hvad Kaliforniens röst-ägande kvinnor arbetat fram.

I vimlet af rösträttskräfvande kvinnor vid Budapest-kongressen denna sommar träffade man ju då och då på en "woman voter", representant för länder, som redan beviljat sina kvinnor politiska rättigheter. Där voro finskorna, där norskorna — för att ta dem som stå oss närmast, där voro också flera amerikanskor från de stater, där kvinnorna äro "voters". En af dem, som man genast fäste sig vid, var Mrs Alice Park, Kalifornien. Det magra intelligentä ansiktet vittnade om stor energi och kraft, och aldrig försummade hon heller något tillfälle att — om det så endast var genom att så synligt som möjligt bära rösträttsmärket, alliansens och enskilda förenings färger — göra propagande för en sak, i fråga om hvilken hon för sin egen del redan stod vid målet.

Af stort intresse var, när hon inför rösträttskongressen redogjorde för hvad Kaliforniens kvinnor uträttat såsom politiska medborgare i staten. Vi återge härmed hennes föredrag.

Kalifornien har fakta att komma med i stället för gamla teorier, förhoppningar och profetior. Kalifornien har visat: att rösträtt verkar omedelbart uppfostrande; att de rösträttsägande kvinnorna undersöka förhållandena; att kvinnorna snabbt lära sig att sluta sig tillsammans till skydd för kvinnor och barn.

Det fanns en bill, som passerade Kaliforniens lag-

stiftande församling våren 1913, hvilken gick under det särskilda namnet af kvinnornas bill, ehuru tjugotals andra biller också understöddes af kvinnor. Från alla delar af staten kom anhållan från kvinnliga väljare, att den s. k. "Red Light Injunction and Abatement Bill" skulle antagas. Billen, som riktade sig mot prostitutionens missförhållanden, blef också lag. Medan den ännu väntade på behandling, bekrigades den af representanter för alla förenade laster, ägare af och hyresvärdar för allmänna hus och dåliga danslokaler, spelare och hvita-slafhandelsagenter. San Francisko är endast en af städerna i en stat af 1,000 miles (engelska) längd. När det är fråga om "hvit slafhandel" är San Francisko den mest bemärkansvärda delen af hela Kalifornien. Där finns icke endast ett lastens distrikt af en stad på 400,000 innevånare, utan San Francisko är också en af dessa Stilla Havets hamnar, där flickor från Orienten sättas i land, gömmas, göras till slafvar och säljas. Namnet "hvit slafhandel" är för öfrigt icke korrekt. Hvita, svarta, gula, bruna och kopparfärgade kvinnor finnas i marknaden. Det är en kvinnoslafhandel, och den har inga inskränkningar till färg, ras eller land.

San Francisko uppehåller reglementeringen af de prostituerade och har ett för dessa afsöndradt distrikt (maj 1913). San Francisko bekämpade den nya lagen. Kalifornien i dess helhet antog den. "Red Light Injunction and Abatement Law" sörjer för ett hastigt inskridande mot ägare af bordeller, en snabb rättegång och snabbt upphäfvande af dåligheten. Den nya lagen afser icke i första hand häktande eller bestraffning af den prostituerade eller den som hyr huset, men den drar ägaren af ett sådant hus inför rätta. Efter vittnesmål och öfverbevisning stänges huset för ett år, så att ägaren på så sätt drabbas genom förlust af den förtjänst han gjort sig på lasten. — Ett särskildt, afskiljdt distrikt blir härigenom en omöjlighet.

Anklagelse kan inlämnas af hvarje medborgare, prohibition och undersökning följa genast utan det vanliga gamla uppskofvet, under hvilket vittnena försvunno. Huset kan endast öppnas igen, ifall ägaren ställer borgen till samma belopp som egendomens värde, med risk att förlora detta belopp, ifall huset ånyo användes för prostituerade. Så långt som en ensam stat kan tillfoga detta världsomfattande sociala onda ett slag, har Kalifornien gjort det — inskridit mot den enorma penningprofiten af särskilda platser för lastens utöfvande.

Denna samma bill föll igenom vid ett föregående tillfälle, hvarvid den endast understöddes af en minoritet af manliga lagstiftare och manliga väljare. Våren 1911 voro kvinnorna icke väljare, och endast ett litet procenttal af kvinnorna visste om billen och dess fall. 1913 var majoriteten för billen öfverväldigande stor. Skillnaden berodde på, att kvinnorna då hade rösträtt. Ingen i Kalifornien vågar förneka detta faktum. Det var de manliga lagstiftarna, som röstade

om billen, men de handlade i enlighet med de kvinnliga väljarnas förenade önskningsar. Kvinnorna hade uppfostrat hvarandra till ett storartadt deltagande i de allmänna angelägenheterna.

Afsättningen af en korrumberad domare i Kalifornien har varit af mera ingripande betydelse än hvad man först kunde tro. Det hade länge varit en vana att döma män, anklagade för sedlighetsbrott mot kvinnor och barn, till en helt låg borgen, hvilken också genast ställdes och betalades.

En handling emot en femtonårs flicka (ett år under skyddsåldern vid denna tid, 1912) och den därpå följande domen af en låg borgen väckte upp kvinnorna. De framtvungade en revision, som icke endast medförde, att denna domare aflägsnades från sitt ämbete, utan äfven att andra domare höjde borgensbeloppet och som regel anställde rättegång mot brottslingen. Genom detta lärde sig kvinnorna att inskridandet mot en korrumberad domare också är ett ingripande mot ett helt sammanhängande system af last och korrumpation. Detta fältåg var ännu en uppfostran för kvinnorna. Skyddsåldern höjdes 1913 af lagstiftande församlingen.

Kalifornien har icke endast satt sig in i detta sociala onda utan äfven i dess orsaker. Åter gjordes upptäckten att ekonomiska intressen utgjorde grunden. Ånyo gjordes upptäckten att barn och kvinnor ej betalades så, att de kunde lefva på hvad som kallas "hederligt arbete".

Hand i hand med den nya "Red Light Injunction and Abatement Bill" genomfördes att en kommission för minimilöner tillsattes. Det är en märkvärdighet, att detta kunde göras med ens, utan förberedande kommittéer, som under några år skulle utreda saken. Kalifornien har nu en "Minimum Wage Commission" med rätt att bestämma i dessa frågor.

Alla länder och stater uppröras nu af problemen: prostitution, handel med lefvande vara och den sig hopande profiten af särskilda, för lasten afsedda distrikt. Alla länder uppröras af bevisen för hur en hela jorden omfattande organisation bedrar, stjälar och säljer barn och kvinnor. Alla länder uppröras af den oroande statistiken öfver de veneriska sjukdomarnas utbredning och den allmänna faran af smitta. Men det är den största möjliga skillnad mellan att äga kunskap om detta och icke äga rösträtt och att äga denna kunskap plus rösträtt. Det är den största möjliga skillnad mellan tiden innan kvinnorna vaknade upp och tiden då de vaknat. Politiskt medborgarskap väcker kvinnorna, uppfostrar dem, lär dem att hålla tillsammans. Och kvinnornas samarbete är en ny nyttig kraft, nyttig för kvinnorna och nyttig för världen.

Sprid DAGNY!

”Till min kära dotter . . .”

Lady Mary Wortley Montagu, den engelska ambassadrisen i Konstantinopel, hvilkens bref äro det enda som räddat makens obetydliga diplomatgärning i Turkiet från glömskan, har bland sina otaliga epistlar också skrivit en om kvinnlig uppfostran. Den skrefs till dottern, Lady Bute, och rörde sig närmast om dotterdottern, så den vittberesta och intelligenta Lady Mary hade redan allra största delen af sina år bakom sig. Hon hade sett mycket, tänkt och läst mycket — förmodligen också lidit mycket, fast man trots alla hennes bref ej vet rätta orsaken till hennes långa frivilliga och ensamma landsflykt — och det var därför ej underligt att hon ansåg sig kunna med särskild auktoritet yttra sig om det problem en dotters uppfostran erbjuder. Det sunda praktiska draget i Lady Marys läggning låter henne se världen sådan den är — hennes slutsatser dragas alltid ur premisser, som stå på stadiga fötter, hon hade öppna ögon och förstod hvad hon såg. Det var hon, som gaf England de första verklighetstroga och liffulla skildringarna från Orientens lif; hon skref — hundrafemtio år före Pierre Loti — frankt och sanningsenligt om de österländska kvinnornas ställning. Det vackraste beviset på sin framsynthet och sin energi har hon lämnat i sitt outtröttliga arbete för vaccinationens införande i England och Europa — hon hade iakttagit dess resultat bland turkarna, och med den verkliga reformatorns tillförsikt till hvad hon ville genomdriva, började hon med att inympa giftet på sin fyraåriga son — en handling hvars heroism knappast kan överskattas.

Det ifrågavarande brevet om flickors uppfostran skref hon som sagdt på gamla dagar — hennes stil har från Konstantinopelbrevens raskt och färgrikt målade skildringar så småningom övergått till den mera resonerande ”klassiska” breftenren. Men Lady Mary finns där själf just sådan som hon var, intelligent, världsvis och en liten smula bitter.

”Kära barn”, skrifver hon, ”du har gjort mig mycken glädje med hvad du skrifver om din äldsta dotter. Särskildt är jag nöjd att höra om hennes goda framsteg i aritmetiken: räknekonsten är ett af de förnämsta sårmärkena, som skiljer oss från de osjäliga djuren. Och om ras har någonting att betyda, så kan du verkligen ha goda skäl att vänta att dina barn skulle få mera än vanligt godt förstånd på sin lott. — Jag utgår därför ifrån att Mary icke blott kan utan verkligen äfven vill tillägna sig kunskaper; och i så fall, låt henne för all del få dem. Du kanske invänder, att jag icke lade an på lärdom i din uppfostran; men dina utsikter voro mycket olika hennes. Det fanns hos din person ingenting som kunnat lägga hinder i vägen för de mest lysande giftermålsanbud, tvärt om, dina yttre omständigheter syntes snarare synnerligen ägnade att framkalla sådana; för dig tycktes hufvudsaken vara att lä-

ra dig lefva i stora världen, för henne däremot att vara tillfredsställd utan den. Det är ett vanligt missstag hos arkitekter och föräldrar att följa någon plan, som de tycka är vacker (och som kanske är det), utan tanke på att ingenting är vackert, som ej är på sin rätta plats. Därför se vi så många byggnader uppförda, hvari ägarne ej kunna bo, därför att de bli för dyrbara för dem . . . och på samma sätt sträfvar hvarje kvinna efter att uppfostra sin dotter till en förnäm dam, bereda henne för en ställning hon aldrig kommer att intaga och gör henne därigenom oduglig för den tillbakadragenhet som blir henne beskär. Har hon en verklig smak för läsning, skall den icke endast göra henne förnöjd, utan lycklig. Ingen förströelse är så billig som läsning, intet nöje så varaktigt. Hon kommer inte att bry sig om nya moder, sörjer inte öfver att behöfva undvara dyrbara nöjen eller omväxlande sällskap, om hon kan ha roligt med en författare i sitt eget rum. För att skaffa sig detta nöje i så vidsträckt grad som möjligt, bör hon få lära sig främmande språk. Jag har hört folk klaga öfver att gossar slösa bort så många år af sitt lif med att lära sig ord: den invändningen gäller ej för en flicka, hvars tid icke är så dyrbar; hon kan ju ej arbeta på att komma fram i ett lefnadskall och har därför flera timmar att undvara; och eftersom du säger, att Mary har godt minne, så blir detta en synnerligen angenäm sysselsättning för henne.

Det är två saker jag härvidlag vill varna för: först och främst att hon ej tror sig vara lärd, när hon kan läsa latin eller till och med grekiska. Språk borde egentligen snarare kallas förmedlare af kunskaper än kunskaper i verklig mening; som man också kan se på en mängd skollärare, hvilka, om än de äro skarpa kritici i grammatika, kunna vara de okunnigaste varelsor på jorden. Sann kunskap består i att känna till ting, icke ord. Jag önskar inte att hon blir linguist vidare än att kunna läsa böcker på originalspråket, ty de bli ofta skämda och lida alltid af översättningen. Två timmars arbete hvarje morgon skall åstadkomma detta mycket fortare än man tror, och hon skall ändå ha tid att bli hemmastadd i den engelska poesien, hvilket är en mycket viktigare del af en kvinnas uppfostran än i allmänhet antages. Mången ung flicka har råkat illa ut genom en vacker dikt, som hon skulle skrattat åt, om hon vetat att den var stulen. Jag minns hur jag som flicka en gång räddade en god vän, som visade mig ett bref hon var alldeles bedärad af. Som hon af naturen hade en god smak, märkte hon att versen ej flöt så lätt som Priors eller Popes, men hade mera tanke och sjäfullhet än deras. Hon var mycket förtjust öfver detta bevis på sin beundrades begåfning och hans stora kärlek, och icke mindre belåten med sina egna behag, som inspirerat dylik poesi. Midt i triumfen visade jag henne att den var hämtad ur Randolphes dikter, och den stackars afskrifvaren fick det snäfva afsked han förtjänade. Uppmuntra din dotter att tala med dig om

Arbeta för Dagny

genom att gynna dess annonsörer

hvad hon läst; och eftersom du har mycket godt ömdöme, så var noga med att hon inte tar själfsvådiga dumheter för kvickhet och humor eller rim för poesi, misstag som ungdomen ofta begår och som draga dåliga följder med sig.

Den andra varningen jag vill ge henne (och som är absolut nödvändig och viktig) är att hon döljer den lärdom hon lyckas förvärfa, med samma omsorg som hon skulle dölja ett kroppsligt lyte — stoltserar hon med den, vinner hon ingenting annat än afund och därigenom osläckligt hat från alla de manliga och kvinnliga narrar, som säkerligen skola utgöra tre fjärdedelar af hennes umgänge. Nyttan af kunskaper för vårt kön är, förutom ensamhetens förnöjelse, att de skola lära oss behärska våra böjelser och vara nöjda med små utgifter för vår egen del; detta blir osvikligen följden af ett lif i studier, och det kan också vara att föredraga framför den ryktbarhet, som männen ha lagt beslag på och icke vilja låta oss dela. Du kanske vill säga mig, att jag icke följt denna regel själf; men du tar fel; det är endast oundvikliga förhållanden som gifvit mig någon ryktbarhet i den vägen. Jag har alltid omsorgsfullt undvikit den och alltid ansett den vara en olycka. Förklaringen på hvad jag här sagt skulle föra mig för långt från hvad jag ville skriva till dig nu, nämligen om hvad jag anser nyttigt för min dotterdotters uppfostran, som ligger mig varmt om hjärtat. Har hon samma böjelse (för att inte säga passion) för läsning, som jag är född med, så skola historien, geografien och filosofien skänka henne sysselsättning och glädje tillräckligt för ett längre lif än som är dödliga beskärdt.

Thucydides säger att okunnigheten är djärf och kunskapen tillbakadragen. Det är i sanning omöjligt att tränga in i kunskapernas värld utan att bli mera ödmjuk genom insikten om den mänskliga okunnigheten än stolt öfver lärdom. Men på samma gång jag rekommenderar böcker, utesluter jag hvarken handarbete eller teckning. Jag tycker det är lika otillständigt för en kvinna att icke kunna bruka nålen som för en man att ej bruka sitt svärd. — — — Målet för din uppfostran var att göra dig till en god hustru (och jag har glädjen veta att du blifvit det); för henne bör det vara att göra henne lycklig i ett ensamt lif. Jag vill icke säga, att det är lyckligare, men det är otvivelaktigt säkrare än något giftermål. I ett lotteri, där det (i bästa fall) finns tio tusen niter för hvarje vinst, är det visast att icke riskera sina penningar. Jag har alltid varit så fullständigt öfvertygad om denna sanning, att oaktadt de smickrande utsikter jag hade för din räkning, jag ansåg mig vara dig skyldig den rättvisan att framlägga för dig alla de risker äktenskapet för med sig; du minns kanske att jag gjorde detta på det mest eftertryckliga sätt — Jag kunde dock ej sörja öfver att du icke bestämde dig för det ogifta ståndet, då jag visste att det ej skulle stämt öfverens med din fars afsikter; och jag

nöjde mig med att söka göra ditt hem så angenämt, att du ej skulle brådska med att lämna det.

Jag är rädd du tycker detta är ett långt och intetsägande bref. Jag hoppas att min goda afsikt ursäktar mig, då jag ju alltid vill ge dig hvarje bevis, som det står i min förmåga att ge, på att jag är — — — Din varmt tillgifna mor."

I det stora hela skulle det ju öfver detta bref lika väl kunna stå 1913 som 1753.

Anna Lamberg Bruun.

Rumäniskan och hennes land.

"Rumänien är ett af dessa intressanta Balkanländer, för hvilka vi inte intressera oss", skref en gång en vesteuropé till mig, och så är det också i själfva verket. Men hvarpå kommer detta an? Ja, — det är hvarken så starkt eller mäktigt att det drar uppmärksamheten till sig, hvarken så mönstergillt ordnadt eller så förvildadt och sönderfallet, att det väcker beundran eller beklagande, och framför allt, "det är ett af de intressanta Balkanländerna" —. Det hör till Österns flertal små stater, som man — för att spara tid och tankar — anser bildar ett brokigt helt. Det slutar ej, som de europeiska världsmakterna, på land eller rike och äger intet världsbekant, ärorikt förgånget, som de sydliga länder, med hvilka det har gemensam slutändelse. Men det är ett land, som vill framåt med ett språng, och om det än mången gång stöter emot med hufvudet, skadar sig och angrå, så går det dock framåt med väldiga steg. Men folket gråter. Och detta är det märkvärdiga. Är icke Rumänien ett land med gröna ängar, där feta lamm beta och stolta hästar tumla sig, med sädesbevuxna åkrar, där de tyngda hveteaxen böja sig och majsstänglarna skjuta i höjden, med doftande trädgårdar, där den söta drufvan glänsar mellan valnötterna, där persikor och aprikoser glöda, sammetsmjuka och gyllne, där körsbären skimra svarthvitroda och kvitten och jordgubbar dofta. Med fält, där potatisen omväxlar med gurkan, där gula socker- och gröna vattenmeloner betäcka marken, där kål och kurbits, tomat och paprika stå i rad och räcka. Med skogar af ek, gran och lärkträd, där det doftar af löf och barr, där fåglarna sjunga om sommaren och vargarna tjuta om vintern. "Och hos oss finns det så mycket fjärilar och så mycken sorg!", klagar den nu levande störste diktaren, Octavian Goga.

Öfver allt detta en djupblå himmel! Och en het sommar och kall snö. Som två tjocka, gammaldags klädda kvinnor sträcka sonmar och vinter händerna emot hvarandra, obekymrade om att de dölja utsikten för de två smärta gestalterna, höst och vår, som stå mellan dem. Och som två små fina, anspråkslösa men dock nyfikna flickor resa sig höst och vår på tåspetsarna och titta ut öfver landet, så mycket som deras hänsynslösa grannars breda skuldror och vida armar tillåta det. Och på den-

na fruktbara mark, under denna sköna himmel bor ett kraftigt, skönt och klokt folk. ”Dock, den blåa himlen ler icke mot det,” mot det nickar icke det vajande sädesfältet. Men tyst därom! Endast att detta folk gråter mycket, vill jag omtala. — Redan dess språk är vemoöigt. Det liknar en symfoni, i hvilken det förekommer falska toner, en blandning som det är af ett latinskt grundelement, slaviska samt uttryck lånade från grannländernas språk — och därtill reminiscenser af turkiska. I sin helhet ett språk för att sjunga och klaga. Och visor sjunger detta folk, svärmodiga visor, i hvilka tårar kvälla och suckar stiga; och danser dansar detta folk, tunga, sorgesamma danser, som kommer en att tänka på dödsdanser, och när det berusar sig, gråter det — gråter och jämrar sig som i medlidande med sitt eget elände. Ja, det berusar sig — och ofta. Inte med de rumäniska drufvornas saft utan med brännvinet, som det framställer ur sin majs och sin potatis. Denna dryck är den rumäniska bondens enda vederkvickelse. Om sommaren ute på fältet, från solens uppgång till dess nedgång, om vintern vid spiseln eller i värdshuset vet han endast af en njutning, drickandet.

Är han hungrig, dricker han för att glömma det, och det finns också ett ordspråk som säger: att äta är lyx, att dricka är nödvändigt. Fryser han, så dricker han för att värma sig; är han tillsammans med vänner och fränder, dricker han; firar han bröllop eller är det ett dop, så dricker han; avslutar han ett köp, så dricker han; begraver han en älskad död, så dricker han. Och när han dricker, gråter han.

Mindre än bonden gråter bondkvinnan. Hon har inte tid därtill. Ty utom jordbruksarbetet, som hon förrättar tillsammans med sin man, återstår för henne ännu ett antal plikter och arbetsuppgifter, som hon ensam har att fylla och utföra. Inte därför, att hennes man genom annat arbete är hindrad att hjälpa henne, men — att passa barn, tvätta, spinna, väfva, stryka öfver en vägg, mata höns, städa och laga mat är väl inte arbete för — en man. Därför är arbetsfördelningen mellan man och hustru i den rumäniska bondeklassen den, att hustrun gör 50 procent af det gemensamma arbetet, plus allt arbete i huset och på gården. Den ensamstående änkan hjälper sig också mycket bättre fram än änklingen. Men detta omfattande arbete i förening med den sydländska typen och det sydländska temperamentet gör, att den rumäniska bondkvinnan åldras vida tidigare än hennes nordiska systrar, att hon vid 25 års ålder redan är utblommad: Men nästan aldrig som gammal jungfru. Helt naturmänniska vet hon intet om existensen eller upphäfvandet af en dubbelmoral, om etiska värder och fri eller legitim kärlek. Hon vet, att det är naturligt och mänskligt att älska, när man är ung, och kärleken begär hängivelse.

Den unga bondkvinnan fordrar inte heller försakelse af den unga man hon valt. Hon ger sig åt honom och känner endast skam om hon blir öfvergifven eller bedragen. Inom äktenskapet måste hon vara sin man obetingadt trogen, antingen han är en god eller dålig äkta man. Om hon bryter häremot eller icke sköter sitt hus-

håll, har hon att vänta sig hugg och slag; men också hon vet att hämna sig, om hon tror sig vara bedragen, då klöser hon ut mannens, eller hellre rivalens, ögon.

När vi betrakta rumäniskan i städerna, döttrarna ur böjade familjer, förvånas vi öfver den stora motsatsen i vanor, väsen, seder och åskådningar, som framträder när man jämför henne med kvinnan ur folket. Framför allt är rumäniskan ur de s. k. bättre klasserna likaså ofri som hennes syster på landet är fri.

Skyddad bakom föräldrahemmets eller pensionatets murar får denna unga flicka ej se något af smutsen, inte veta något om det som rör sig därutanför. Hon får aldrig gå ut ensam, och allt hvad hon gör eller icke gör, öfvervakas, mycket sällan af modern, vanligtvis af en guvernant eller af föreståndarinnan i den respektive pensionen. I hvad mått personliga anlag och intressen på det sättet komma till utveckling kan man tänka sig. Men huvudändamålet uppnås. Den unga flickan lär sig att visa sin vackraste sida och får klart för sig att hennes såväl varande som framtida uppgift är att behaga mannen. Hon vet, att hennes karriär lika mycket beror på hur hon tar sig ut, hur vacker hon är och hur bra hon vet att skicka sig i ett sällskap som på hennes fars förmögenhetsvillkor. Denna uppfostran för naturligtvis med sig, att hon ägnar ett ingående studium åt sin toalett. Hon kanske till och med kan sägas ha kommit så långt därmed, att hon öfverträffar sin förebild, parisiskan.

De orientaliska sederna och vanorna ligga den s. k. bildade rumäniskan i blodet, därför är också trögheten en af hennes mest utmärkande egenskaper. Denna tröghet bottnar i en frånvaro af intressen, en passiv egoism, som mera består i motvilja mot ansträngningar än i medveten sträfvan efter fördelar. Den välsituerade rumäniskan är därför likaså maklig som bondkvinnan arbetsam, likaså tjock och fet som hon smärt och senig, likaså praktälskande — d. v. s. i dräkt, mindre hvad det gäller hemmet — som hon är enkel och litet fordrande, i samma grad den ömtåliga familjemedlemmen, som lämnar allt arbete och alla plikter åt sin man eller betalda krafter, som bondhustrun är pliktrogen och robust flitig. Att den obrukade energin och den lediga tiden på något sätt skall utnyttjas är emellertid naturligt, och så blir det lätt förklarligt, hvarför kortspel bättre än någonstädes annars trifs och florerar i de rumäniska damkretsarna.

En dam finns det i Rumänien, som ehuru i rang och social ställning högt öfver alla andra i landet dock i likhet med bondkvinnan börjar sitt dagsarbete kl. 4 på morgonen — och ändå arbetar rastlöst in på natten.

Men denna dam är ingen rumäniska. Har hon äfven låtit sitt Carmen klinga ut i det rumäniska Sylva e, ha än landets sagor och sägner satt hennes fantasi i rörelse, hennes rop:

”Dock nu står jag ensam, en främling, förvisad, och längtar mig död efter lyckans land!” säger oss hur ensam och främmande drottningen känner sig. Och det kan ju inte vara annorlunda.

Men hon har visat, att lifvet och dess lidanden kun-

na öfvervinnas genom arbete. Indirekt genom sig själf, direkt genom grundandet af blindinstitut, där de olyckligaste af alla olyckliga genom sysselsättning få ett mål i lifvet. Hon har tagit initiativ till stiftandet af Köreningar till hemslojdens befrämjande, till startandet af skolor för utbildande af handarbetslärarinnor — i synnerhet afseende gammalrumäniskt, nationellt handarbete. Drottningen har öfverallt, där hon kunnat, trädt fram hjälpande och stödjande. Beklagligtvis voro emellertid hinderna lika stora som drottningens intressen, annars hade säkerligen ännu mycket mera gjorts annorlunda genom hennes påverkan.

Men historien! Den bekymrar sig föga om återhållande sedvänjor eller andra hinder. Den går sin gång, och vi måste följa med, antingen vi nu gå till fots eller trots vårt motstånd bäras med af den. Så gick det för rumäniskan, som var för bekväm att gå, hon har lyfts in i det 20:de århundradets historia genom tilldragelser i andra länder. Det vill säga, hon njuter af rättigheter, som hennes systrar i västern kämpat för. För rumäniskan stå alla yrken, alla utbildningsanstalter öppna. Hon kan tillfredsställa sin bildningshunger vid alla universitetsfakulteter. Rumäniskan är läkare, apotekare, advokat, kemiker, tjänsteman och lärarinna, äfven om hon tar sig friheten att gifta sig. Ett brister emellertid — men detta icke endast i afseende på kvinnorna utan i allmänhet i detta sig hastigt utvecklande land: systematisk ordning, planmässigt fortskridande. Universiteten stå öppna för kvinnorna, men det fattas midtelskolor, offentliga lycéer och gymnasier. Därför bjuda också privatinstitutet öfver hvarandra — med billigt vara.

Det faller af sig själf, att i ett land, där ännu ingen egentlig kultur- eller existenskamp ägt rum — Rumäniens strid för oafhångighet kan icke räknas med i detta sammanhang — man ej blir klok nog genom andras lidanden och att förbättringsmetoder, baserade på främmande erfarenheter, därför icke alltid passa. Ett faktum är, att för att kunna göra sig nya läror till godo måste man tillämpa satsen: "Hvad man ärfver, måste man äfven förvärfva för att besitta det." Därför måste också rumäniskorna ruskas upp ur sitt bekväma lugn — men det komma väl tidshändelserna också snart att sörja för.

(Dr. Aurelia Horwitz, *Frauen-Rundschau*.)

Till Dagnys läsekrets i landsorten.

Som Dagny önskar vara ett enande band mellan Sveriges kvinnor samt har till sitt mål att tillvarataga allas intressen på skilda platser, få vi härmed uppmana våra läsarinnor i landsorten att de, för att underlätta denna vår uppgift, ville till tidningens redaktion insända sådana notiser, som utöfver lokalintresset innehålla saker af vikt för kvinnorörelsen i dess helhet.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7½ öre pr mm.)

Musiklärarinna,

undervisningsvan (privatlektioner) med goda rekom. fr. elever önskar plats i praktisk eller privat skola eller hos någon finare familj, där hon, om så önskas, äfven kunde deltaga i lättare husliga sysslor event. kontorsgöromål. Svar märkt »Norrländska», Malmberget p. r.

Lärarinna

med examenskompetens för Kindergartan och förberedande klasser till elementarläroverk önskar från hösten undervisa i hem eller skola i Stockholm eller dess omnejd. Svar till »Kindergarten», Stockholm 6.

Ung Östgötska

önskar komma i allvarligt, bildadt landtbrukarehem eller prästgård på landet för att mot fritt vivre, eventuellt betala, under husmoders ledning och vård deltaga i alla till ett väl ordnad hushåll hörande sysslor. Svar med första till »18 år 1913», Östg. Correspondentens annonskontor, Skeninge.

Bättre, musikalisk flicka

med kontorsvana samt kunnig i maskinskrifning önskar plats som skrifbiträde eller som sällskap och hjälp i bättre familj eller hos ensam person. Svar märkt »Prästdöter», Postkontoret, Högbergsg. 40, Stockholm p. r.

Ung flicka,

som genomg. 8-klassigt läroverk och husmoderskurs, önskar plats i god familj att undervisa barn el. som husmoders hjälp. Undervisar äfven nybörjare i musik, Lön önskas. Svar till »20 år», Svanhals p. r.

Ung, bildad flicka

(aflagt studentexamen) af god familj önskar plats som sällskap och lektris till 1:sta eller 15 sept. Svar till »Lektris», Färgelanda p. r.

Undervisningsvan

gubernant önskar plats för kommande läsår. Ref. finnas. Tacksam för svar till »Sept. 1913», Knifsta p. r.

I godt hem

sökes plats af undervisningsvan, musikalisk lärarinna med goda betyg. Svar »Plikttrogen—Barnkär», Sv. Telegrambyrån, Sthlm. f. v. b.

Bildad flicka

önskar till hösten komma i treflig familj för att under god husmoders ledning vinna praktik i ett bättre hems skötande. Är villig att deltaga i alla i ett hem förekommande göromål. Helst i Stockholm eller dess närhet. Svar till »Sällskap och hjälp», Helsingborg p. r.

LEDIGA PLATSER.

En anspråkslös,

bildad, huslig ung flicka, fullt kunnig i matlagning och alla hemgöromål sökes till mindre familj i Helsingfors, Finland. Egenhändigt skriven ansökan jämte betyg och foto torde inlämnas snarast möjligt till Doktorinnan Ester Wænerberg, Östra Henriksg. 1, Helsingfors.

En enkel o. anspråkslös flicka med elementarbildning önskas som lärarinna för tre barn. Svar med betyg och löneanspråk torde sändas till »M. E.», Hedenskog, Råda, Värmland.

För en utexaminerad

undervisningsvan folkskollärarinna, enkel och allvarlig, finnes plats i sept. för 9-årig flicka. Helst musikalisk. Svar till Fru A. Pryke, Buskhyttan, Nyköping.

Lärarinna

sökes till tjänstemannafamilj å landet för undervisning af 13 års flicka i vanliga skolämnen, musik och handarbete. Svar med betyg, foto och löneanspråk till »Tjänsteman», Kristianstad p. r.

Undervisningsvan lärarinna,

ej för ung, önskas för tvenne barn (10—12 år). Undervisning äfven i handarbete. Svar till fru ingenjör Swanberg, Hyllinge grufva.

Plats

som barnfröken och husmoders verkliga hjälp finnes nu genast för en bättre flicka, allvarlig samt van att handleda barn. Svar med foto och betyg till »Officersfamilj 13», Karlskrona p. r.

Husföreståndarinna

(medelålders) erhåller plats okt. el. nov. hos landtbrukare, änking med en gosse om fem år. Sökanden bör vara van att deltaga i alla hushålls detaljer för att undervisa och öfvervaka sina biträden samt dessutom äga erforderlig uppfostran för umgängeslifvet i ett »bättre» hem. Kristliga grundsatsen önskvärda, hvarjämte företräde lämnas sökande med intyg om förmåga att handleda barn och någon musikalisk underbyggnad. Ansökan med betygsafskr. ref. och uppgift å lönepret. samt om möjligt foto till D. Ulf., Kungsladugården, Strömsholm.

Gubernant

erhåller plats genast för läsåret 1913—1914 å mindre herrgård vid järnvägsstation i norra Ångermanland för att undervisa tvenne flickor till inträde våren 1914 i samskolans 2 och 3 klasser samt därjämte vara behjälplig i hushållet. Företräde för musikkunnig. Svar jämte lönepret. och ref. torde benäget ställas till Fru Greta Schmidt, Björna.

A. B. Nordiska Kompaniet.

Textilafdelningen Thyra Grafström Stockholm.

Permanent utställning af färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning af våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstödm.

Ständigt på lager därtill hörande material:

Svensk- Fransk- och Bömisk Spetsråd.

Rikt urval af Spetsmönster.

Lugna dej, pojke!

Det går på ett par minuter

när man har en

Thusqvarna Symaskin.

Förmånliga afbetalningsvillkor.

**GYNNA ALLTID DAGNYS
ANNONSÖRER!**

För blomstervänner att beakta!

Äkta prima Holländska blomsterlökar nu hemkomna och försändes öfverallt mot postförskott eller efterkräf. Pris och sortförteckning på begäran. För förbrukare af mindre partier har jag kollektioner i tre prislägen som jag särskildt vill rekommendera.

Kollektion N:r 1. Pris 1 kr. innehåller 3 st. Hyacinther, 8 Tulpaner, 8 Crocus, 4 Narcissor.

Kollektion N:r 2. Pris 2 kr. inneh. 6 st. Hyacinther, 15 Tulpaner, 20 Crocus, 4 Påskliljor, 5 Pingstliljor.

Kollektion N:r 3. Pris 5 kr. inneh. 20 st. Hyacinther, 30 Tulpaner, 15 Påskliljor, 10 Pingstliljor, 20 Crocus.

OBS! endast prima sorter hvars äkthet garanteras försändes. Kulturavvisning medföljer.

H. MAGNUSSONS Blomsterlöks-import.

Södra Förstadsgatan 104
MALMÖ.

F. P. M. 7038.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m.
Muntliga och skriftliga
upplysningar genom

Fredrika-Bremer-
Förbundets Byrå,
48 Klarabergsgatan.

Wiréns öfverfeta LANOLINTVÅL, fina världens favorittvål.

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.

21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning (Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10-4)

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Föreningen för Svensk Hemslojd

12 Biblioteksgatan 12
Stockholm

Enda försäljare af **äkta allmogearbeten**, såsom
Väfnader, Spetsar **Möbler, Järn- &
Folkdräkter** **Träarbeten**
Lergods m. m.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Det vackra nya . . . Af *Metta Greger*.

Doktor Carl Nyström . . .

Hvad Kaliforniens röstgäande kvinnor arbetat fram. Föredrag af Mrs Alice Park vid Internationella rösträttskongressen i Budapest.

"Till min kära dotter . . ." Af *Anna Lamberg Bruun*.

Rumäniskan och hennes land.

Insänd litteratur.

Notiser.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**